

KAIMO SUEIGA 2023:
LIETUVOS KAIMO IR ŽEMĖS ŪKIO PERSPEKTYVA PO 2024 METŲ
PROGRAMINĖS NUOSTATOS
POLITINĖMS PARTIJOMS IR ASMENIMS, KURIE RENGS 2024 METŲ LIETUVOS
RESPUBLIKOS PREZIDENTO, EUROPOS PARLAMENTO IR SEIMO RINKIMŲ PROGRAMAS

2023 m. spalio 20 d.,

Vilnius

Mes, Kaimo sueigos dalyviai,

atsižvelgdami į geopolitines, ekonomines, ekologines, socialines sąlygas, kurias lemia Rusijos karas Ukrainoje, kintantys tarptautiniai santykiai, dėl to „šokinėjančios“ energetikos, žaliavų, maisto kainos, ir į tai, kad trūkinėjančios tiekimo grandinės destabilizuoja padėtį žemės ūkio, miškų ir maisto sektoriuose;

pažymėdami, kad realūs iššūkiai rodo, jog apsirūpinimo maistu saugumas turi būti stiprinamas, o žemės ūkio ir maisto produktų gamyba turi būti pripažinta Lietuvos strateginiu sektoriumi;

vertindami ES politines „Žaliojo susitarimo“ (*Green Deal* – angl.) siekiamybes ir aplinkosauginių reikalavimų gausėjimą, pabrėžiame, kad dalis priemonių yra netaiklios siekiant „ambicingų tikslų“, tačiau sukelia neigiamų pasekmių ekonominei veiklai žemės ir miškų ūkyje bei apsirūpinimui maistu, todėl valdžios institucijos turėtų atstovauti Lietuvos žemės ūkio, maisto ir miškų politikos interesams ES lygiu taip, kad šių sričių nacionaliniai prioritetai, suderinti su mokslo sričių atstovais ir ekspertais, būtų girdimi ir aktyviai ginami svarstant ES teisės aktų projektus, be kita ko, užtikrinant ir subsidiarumo bei proporcingumo principų laikymąsi;

primindami, kad ES tiesioginių išmokų suvienodinimas išlieka neišspręsta Lietuvos žemės ūkio politikos aktualija, tačiau žemės ūkio apmokestinimo kontekste Valstybė randa priežasčių „pirmauti“;

atsižvelgdami į žemdirbių bendruomenės reiškiamą susirūpinimą dėl poreikio tobulinti Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023- 2027 m. strateginio plano nuostatas;

atsižvelgdami į Lietuvos Respublikos nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano 2021-2030 m. užmojus;

siekdami nuoseklumo ir stabilumo **ateities politikų** ir politinių **partijų ateities** įsipareigojimų Lietuvos kaimui ir žemės ūkiui;

kreipiamės į politines partijas ir asmenis, kurie rengs 2024 metų Lietuvos Respublikos Prezidento, Europos Parlamento ir Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų programas, ragindami į politinius programinius dokumentus įtraukti šiuos pasiūlymus:

Tema	Tikslai	Priemonės
Nacionalinė politika	Užtikrinti ES ir LRV veiksmų atitiktį	<ul style="list-style-type: none"> • Teisės aktais pripažinti žemės ūkį nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbiu ūkio sektoriumi. • Politiniai veiksmai ir sprendimai turi derėti laike ir lygmenyje (netaikyti aukštesnių reikalavimų žemės ūkiui, nei yra numatyta ES teisės aktuose; atsisakyti perteklinių „Žaliojo susitarimo“ (<i>Green Deal</i> – angl.) ambicijų, susijusių su daugiamečių pievų išlaikymu, trąšų ir pesticidų naudojimo mažinimu • Užtikrinti gerųjų žemės ūkio politikos praktikų tęstinumą. • Derinti saugomų teritorijų ir miškų politiką su žemės ūkio ir kaimo politika. Teikti Europos Komisijai nacionalinius išipareigojimus dėl ES Bioįvairovės strategijos 2030 įgyvendinimo tik po plačios diskusijos su žemdirbiais, žemės ir miškų savininkais ir tik aprobavus Seimo komitetuose. • Optimizuoti esamas saugomas teritorijas, užtikrinant jose esančių gamtinių vertybių apsaugos ir išlaikymo kokybę, vietoje saugomų teritorijų plotų kiekybės didinimo. • Inicijuoti diskusijas Europos Parlamente ir Europos Komisijoje dėl spartesnio tiesioginių išmokų dydžių priartinimo prie ES vidurkio. • ES lygmeniu ginti ir apsaugoti žemės ūkio interesus dėl BŽŪP ribojimų konkuruojant pasaulinėje rinkoje. • ES lygmenyje pasisakyti už žemės ūkio konkurencingumo didinimą, atsisakant perteklinių gamybos suvaržymų Europos Sąjungoje. • Formuojant valstybės ir valstybės tarnautojų pozicijas Europos Sąjungos ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos darbo grupėse ir komitetuose įvertinti susijusių sektorių požiūrį ir formuoti Lietuvos poziciją. • Ilgalaikės nacionalinės klimato kaitos politikos priemonės turėtų būti pagrįstos mokslo duomenimis, socialine ir ekonomine analize. • Politiniais sprendimais nereglamentuoti techninių procesų. Inicijuoti Gamtos atkūrimo Reglamento projekto peržiūrą, siekiant jo statusą pakeisti į Direktyvą bei išsaugant valstybių narių kompetenciją ir savarankiškumą taiklesnių priemonių pritaikymui. • Pritarti šiuolaikinių selekcijos metodų taikymui augalų ir gyvūnų selekciijoje ir pritarti naujoms ES iniciatyvoms dėl naujų genominių technologijų taikymo. • Parengti ir priimti Kaimo sensorinio (jutiminio) paveldo įstatymą. • Parengti ir priimti Dirvožemio įstatymą. • Žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatymo principinio galiojimo praktikoje užtikrinti, kad tiek fiziniai, tiek juridiniai ir su jais susiję asmenys neviršytų šiuo metu įstatyme numatyto nuosavybės teise leistino turėti ne daugiau 500 ha žemės ploto. • Priimti sprendimus dėl lengvatinio PVM tarifo maisto produktams nustatymo. • Priimti sprendimus atsisakyti privačių miškų savininkų mokamos papildomos 5 proc. įmokos nuo parduotos žaliavinės medienos ir statusa

		<p>miško vertės, kuri prieštarauja mokesčių mokėtojų lygybės principui ir yra ekonomiškai nenaudinga valstybei.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svarstyti žemės ūkio subjektų reinvestuojamą pelną, kuris panaudojamas investicijoms į ūkių plėtrą, apmokestinti taikant 0 proc. mokesčio tarifą. • Priimti sprendimus dėl suskystintųjų naftos dujų (SND) ir kitų dujinių angliavandenilių, taikomų verslo reikmėms (išskyrus, kai naudojami kaip variklių degalai), apmokestinimo taikant 0 proc. akcizo tarifą. • Taikyti nulinį nekilnojamojo turto mokesčio tarifą žemės ūkio veikloje naudojamiems pastatams ir statiniams. • Tęsti diskusijas dėl mokesčių reformos su žemdirbius vienijančiomis organizacijomis. • Užtikrinti ministerijų bendradarbiavimą rengiant ir numatant verslų ir žemės ūkio verslų takoskyros panaikinimą horizontaliu lygiu. • Vertinti priemonių ir veiklų rėmimo iš Žemės ūkio ministerijos asignavimų tikslumą.
<p>Nacionalinė žemės ūkio strategija ir klimato kaitos politika</p>	<p>Parengti argumentuotą ir skaičiais pagrįstą žemės ūkio strategiją, atitinkančią klimato kaitos politiką iki 2030 m.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Patvirtinti Žemės ūkio ir kaimo plėtros strategiją, kaip ilgalaikį nacionalinį parlamentinių politinių partijų susitarimą. • Optimizuoti/subalansuoti reikalavimus žemės ūkio sektoriui, siekiant „Žaliojo susitarimo“ (<i>Green Deal</i> – angl.) tikslų, atsižvelgiant į Lietuvos sąlygas ir ES šalių narių patirtis. Pažymime, kad „Žaliojo susitarimas“, (<i>Green Deal</i> – angl.) kaip bendrasis gėris, neturi būti įgyvendinamas atskirų ūkio šakų ir konkrečiai žemės ūkio, taip pat atskirų visuomenės grupių, ūkininkų sąskaita. Visa visuomenė turi solidarai prisidėti prie saugaus ir tvaraus aprūpinimo maistu užtikrinimo • Skatinti atsinaujinančios energijos gamybą ir naudojimą žemės ūkyje. • Išgryninti žemės ūkio šakų prioritetus ir parengti ilgalaikę mėsos, daržovių, uogų ir vaisių, pieno ir javų, bitininkystės sektorių strategiją. • Skatinti gyvulininkystės sritis, kurios išskiria palyginamai mažą ŠESD emisiją. • Skatinti vietinės žemės ūkio produkcijos vartojimą Lietuvoje, įskaitant vietinių žaliavų ir antrinių gamybos produktų panaudojimą. • Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą ir eksportą. • Sudaryti teises ir ekonomines sąlygas sumaniojo ūkininkavimo priemonėms diegti (dronai, autonominė technika, robotai, sensoriai ir kt.). Svarstyti dėl šių priemonių įtraukimo į paramos schemas. • Laiku reaguoti į krizes žemės ūkyje ir efektyviai jas valdyti pagal objektyvius teritorinius reiškinius ir rodiklius. • Užtikrinti 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Žemės ūkio ministerijos žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros bei žuvininkystės plėtros programos priemonių įgyvendinimo finansavimą. • Periodiškai peržiūrėti Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023-2027 m. strateginį planą, atsižvelgiant į aktualijas ir iššūkius. • Užtikrinti racionalų valstybinės žemės naudojimą ir peržiūrėti žemės ūkio paskirties žemės pardavimo tvarką. • Skatinti žemės ūkio subjektų kooperaciją ir dalijimosi ekonomiką.

		<ul style="list-style-type: none"> • Parengti, remiantis ES valstybių narių patirtimi, Ekologinio žemės ūkio veiksmų planą. • Užtikrinant konkurencingumą sertifikavimo srityje, siekti, kad Lietuvoje būtų daugiau nei viena ekologinių ūkių ir ekologiškų produktų sertifikavimo įstaiga. • Remti ekologinius ūkius, smulkius ir vidutinius ūkius, jaunus ūkininkus bei ūkininkavimą nederlingose žemėse. • Padidinti paramą bitininkystei, supaprastinant paramos teikimo sąlygas. • Peržiūrėti maisto produktų viešuosius pirkimus mokykloms, darželiams, Lietuvos kariuomenei, įkalinimo įstaigoms, ligoninėms ir kt. • Išsaugoti kailinės žvėrininkystės verslą ir kitus verslus kaime. • Užtikrinti ES ir valstybės paramą gyvūnų gerovės gerinimui (kraikinis laikymas ir tvartų renovacija siekiant mažinti energetinį neefektyvumą). Nesuteikus paramos, iškyla rizika Lietuvai apsirūpinti savo maistu. • Sukurti ir patvirtinti ilgalaikį melioracijos sistemų tvarkymo planą. Siekti kuo didesnio ES ir nacionalinių lėšų pritraukimo, kuriomis būtų finansuojami savivaldybių parengti hidrotechninių įrenginių ir statinių projektai. • Skatinti energetiniams ištekliams imlių bei pasenusių žemės ūkio technologijų modernizavimą. • Siekti, kad Žemės ūkio ministerijos ir jai pavaldžių institucijų ir įstaigų politiniais vadovais būtų skiriami asmenys, turintys patirties ir kompetencijos žemės ūkio srityje. • Užtikrinti Žemės ūkio ministerijos, jai pavaldžių institucijų ir įstaigų specialistų kompetencijas žemės ūkio srityje.
Socialinis teisingumas regionuose	Užtikrinti paslaugų prieinamumą	<ul style="list-style-type: none"> • Užtikrinti infrastruktūros plėtrą regionuose, skirti lėšas, surenkamas iš kuro akcizų, kelių priežiūrai. • Užtikrinti medicinos, švietimo, susisiekiimo ir kitų viešųjų paslaugų prieinamumą ir kokybę regionuose ir kaimuose. • Užtikrinti viešųjų paslaugų perdavimo proceso tęstinumą, skiriant dėmesį paslaugų kokybei.
Kaimo verslai ir regionų plėtra	Užtikrinti žemės ūkio sektoriaus, turizmo, maitinimo ir socialinių verslų plėtrą kaime	<ul style="list-style-type: none"> • Užtikrinti paramą alternatyviems kaimo verslams (turizmas, agroturizmas ir kt.) ir jų diversifikavimui. • Skatinti inovatyvių informacinių technologijų diegimą regionuose (skaitmeninė transformacija). • Tobulinti LEADER priemonės ir VVG veiklų finansavimą (kofinansavimo modelį), atsižvelgiant į kaimo bendruomenių interesus.
Mokslas, švietimas, konsultavimas	Parengti aukštos kvalifikacijos specialistus žemės ūkio sektoriui	<ul style="list-style-type: none"> • Sukurti/numatyti mechanizmą tikslinių (pagal valstybės poreikį) studijų programų papildomam finansavimui.
	Remti į tikslą orientuotus mokslinius tyrimus	<ul style="list-style-type: none"> • Sudaryti sąlygas mokslinių tyrimų infrastruktūros plėtrai. • Finansuoti taikomuosius mokslinius tyrimus, sprendžiančius aktualias žemės ūkio ir miškų problemas.

	Sukurti integruotą žemės ūkio konsultavimo sistemą	<ul style="list-style-type: none"> Tobulinti žemės ūkio informavimo ir konsultavimo sistemą ir numatyti ilgalaikės plėtros bei finansavimo priemonių planą.
Saugomų teritorijų ir miškų politika	Užtikrinti subalansuotos saugomų teritorijų ir miškų politikos įgyvendinimą	<ul style="list-style-type: none"> Subalansuoti saugomų teritorijų ir žemės, miškų, pastatų ir statinių savininkų, ūkininkų ir kitų asmenų teisėtus interesus. Peržiūrėti ir tobulinti Valstybinių ir privačių miškų valdymo modelius. Sukurti bendrą miškų ir žemės kadastro sistemą. Numatyti adekvačias lėšas kompensacijoms už patiriamus nuostolius dėl įvedamų aplinkosauginių apribojimų bei draudimų. Parengti saugomų teritorijų plėtros ir optimizavimo modelį, apskaitant visas jau esamas teritorijas, užtikrinant teisingą kompensavimą ir savanoriškumo principą. Užtikrinti teisinę kontrolę ir priežiūrą miškų kirtimams ir atsodinimo procesams, derinant miškų savininkų valstybinius ir privačius interesus. Skatinti privačių miškų veisimą nederlingose žemės ūkio paskirties žemėse. Skatinant saugomose teritorijose ir miškuose vykdomą ekoturizmo veiklą, sudaryti sąlygas saugomose teritorijose žemės ir miško savininkams įrengti būtiną infrastruktūrą ir statinius veiklai vykdyti. Siekti racionalaus medžioklės plotų naudojimo ir efektyvaus laukinių gyvūnų populiacijų valdymo (įskaitant šiuolaikines išmaniąsias medžioklės priemones).
Gyvulininkystės sektorius	Užtikrinti konkurencingą gyvulininkystę klimato kaitos kontekste	<ul style="list-style-type: none"> Priimti nacionalinę 2024-2030 m. gyvulininkystės sektoriaus plėtros programą. Vykdyti ir remti rinką stabilizuojančią veiklą krizinėse situacijose ir užtikrinti sąžiningą komercinę praktiką. Plėtoti ir remti nacionalinę gyvulių veislininkystę. Skatinti šalutinių žemės ūkio produktų panaudojimą energijos gamybai. Siekti žemės ūkio veiklos tvarumo ir tęstinumo, išlaikant proporcijas tarp gyvulininkystės ir augalininkystės sektorių.
Žemės ūkio sektoriaus savivalda su naryste, pagrįsta finansiniu savarankiškumu	Tobulinti teisinę bazę, užtikrinančią žemdirbių savivaldą	<ul style="list-style-type: none"> Skatinti žemdirbių asociacijų įtraukimą į sektoriui aktualių sprendimų priėmimą. Parengti atstovaujančių organizacijų rėmimo metodiką ir ją įteisinti (savanoriškai remti atstovaujančią organizaciją skiriant tiesioginių išmokų dalį). Peržiūrėti Valstybei nebūdingas funkcijas ir jas deleguoti asocijuotoms organizacijoms.

Dokumentą pasirašo:

Seimo Kaimo reikalų komiteto nariai:

Kaimo sueigos dalyviai: